

RETTSLINJEN SEIREN I NORGE - - -

Norges justisminister, statsråd Torje Vold, som før tydelig oppholder seg i Sverige, har i en tale til nordmenn i Stockholm berørt etterkrigsproblemet i Norge. Særlig neddykkende han for de loven og provisoriske forordninger som er blitt utført på det siviltrettslige og strafferettslige område. Ifølge referat i Dagens Nyheter av 21. oktober har han uttalt følgende:

- I tidens løp har jeg fått et inntrykk at lovløshet har seint fullstendig hjemme i Norge. Folk forstår at det som er skjedd av rettsforbrytelser og terror er altfor alvorlig til å kunne gjøres opp ved lov eller lynchjustis. Rettsoppkjøret må være hele samfunnets sak, og den må skje på lovens og rettens grunn. Men skal dette kunne skje, må folk helt kunne stole på at man skal få tak i alle krigsforbrytere, at de vil bli stilt for retten, samt dommes hurtig og effektivt. For det første må ikke krigsforbryterne få mulighet til å oppnå tilfluktssteder i andre land. Men også innad må vi ha et retts- og politisystem som virker hurtig og effektivt.

Ingen kan vel bestemt si på hvilken måte befrielsen av Norge vil komme. Vi har å regne med flere alternativer. Det kan bli en militær invasjon av landet, og det kan bli våpenstilstand med tyskerne. Man kan heller ikke utelukke muligheten av tysk sammenbrudd eller kaos. Vi tror kan tyskerne komme til å evakuere Norge uten at kampen i sin helhet er slutt. De allierte militære operasjoner i Norge kommer selvstendig til å bli avgjørende av den militære situasjonen. Men en sak er helt sikker. Noe militærstyrke kommer det under ingen omstendighet til å bli spåsmål om. Heller ikke kommer det til å bli noe såkalt **SMOT** administrasjon. Den norske regjeringens standpunkt her, og dens forhold til de allierte er fullstendig klart. Fra det synspunkt det faktisk talt om mulig, under hensyntagen til de militære operasjoner, å etablere en selvstendig norsk civiladministrasjon, kommer dette til å bli gjort - på regjeringens initiativ og under regjeringens ledelse. Med det nødvendige kjønnskjøp man har til forretnere, og den konsekvente overvoldende majoritet av lojale nordmenn, skulle det ikke være så vanskelig at så snart tyskerne er borte å etablere en fullstendig norsk administrasjon. Regjeringen har i viss utstrøknings måttet arbeide med de nødvendige planer på dette område, men jo mindre den sier om disse planer, jo bedre er det. Det er klart at man nå har bestemmelse som innfører ordnede forhold i offentlig tjeneste, og man nå har regler for politiets organisasjon og tjeneste under krig.

Den norske regjering fikk sitt oppdrag av Stortinget den 9. april 1940. Det er regjeringens plikt og ansvar å utføre det oppdrag den har fått. Når det er fullført, kommer regjeringen - som statsminister Nygaardsvold også uttrykkelig har sagt - til å nedlegge sitt mandat. Men dette kan bare skje når det er mulig å legge mandatar i et fritt folks hender.

DET FRI NORGES FINANSER ETTER 3 1/2 ÅRS KRIG

Det økonomiske grunnlag for det fri Norges fortsatte krigsførsel, og for all norsk virksomhet utenfor Norges grenser er handelsflåten. Den ble som bekjent rekvirert ved en provisorisk anordning rett etter krigsutbruddet i april 1940, og den del av flåten som er utenfor

sperren disponeres nå av den norske regjering. Den norske handelsflåte har hatt inntekter tilstrekkelig store for at det fri Norge ikke skulle behøve å ha særlig store økonomiske bekymringer. En stor del av de summer som flåten har seilet inn under de tilbaketogte krigsår er ialtfortid blitt reservert for oppkjøp med raskere etter krigen.

Utviklingen av det fri Norges statsfinanser kan følges i de budgitter, hvert av ett omfattet av en halvårsperiode, som er blitt offentliggjort etter juli 1940. Til å begynne med beløp statsutgiftene seg til noe over 70 millioner kroner pr. halvår; senere har utgiftene steget. Det høyeste tall nådde de for halvåret 1/1 - 30/6 1942 med 221,3 mill. kroner, som sto i forbindelse med at den da ble avsatt ikke mindre enn 88,5 mill. kroner som en engangsbetaling til forsvaret. Det virkelige budgett var da 132,5 mill. kroner. Det siste offentliggjorte budgett for halvåret 1/6 - 31/12 1943 oppgir sammenlagt budjettutgifter på 135 mill. kroner. For Londonregjeringen gjelder det ikke bare å finansiere krigen, men også å oppfylle sine internasjonale forpliktelser, underhold av flyktninger etc. For denne administrasjon har man bygget ut en central i London og utvalgt den norske representasjon i alle allierte og nøytrale land.

Av det fri Norges utgifter går omtrent 50 % til forsvaret. Deretter kommer betaling av gjeld og renter, med en andel i budjettutgiftene med 25 %. Sosialdepartementet får disponere ca. 11,4 % handelsdepartementet 3,3 % og utenriksstaten 10 %. Av utgiftene til sosialdepartementets virksomhet går det mest til norske flyktninger i Sverige. Disse sosialbudjettets utgifter er nå kommet opp til 15 mill. kroner pr. halvår, eller ca. 2,5 mill. kroner pr. måned. Det norske budgett er i den fornuftige for det vesentligste et driftsbudgett. Det er i grunnen bare avbetalingsne på lån som kan karakteriseres som kapitalutgifter. Det fri Norge har ialtfortid også andre kapitalutgifter, til tross for at de ikke kan regnes på budjettet. Herav siktes mest til utgifter for innkjøp av varer som skal sendes til Norge når krigen er gangen slutt. Noen tall angående denne posts størrelse er ikke blitt offentliggjort, men det drøfter seg nok om betydelige beløp.

Handelsflåten, hverfra den norske Londonregjering får sine inntekter, disponeres av ett rederi - the Norwegian Shipping and Trade Mission "Motnaship". Utgiftene forsikrer regjeringen å tilpasse det beløp som tonnageavgifter og skatter skulle ha innbrakt med de setser som gjelt før krigen. Handelsflåten er ialtfortid blitt utsatt for store tap, som naturligvis har påvirket inntektene. Ved dette års utgang beregnes således skatteinntektene plus tonnageavgiftene å komme på 4,4 mill., und mindre enn det beløp som for samme tid er blitt oppført i budjettet som overføring fra Motnaship til dekning av nottoforbruk av lånebidrag. De tre og et halvs års krig synes for det fri Norges vedkommende å ha medført en gjeldsøkning på 77,8 mill. kroner. Utover det som helt sikkert kan regnes som inntekter på "norske" måte, har den norske krigsfinans medført en utgiftsøkning på gjennomsnittlig ca. 22 mill. kroner pr. år. Utan tonnageavgifter skulle stillingen vært ganske annerledes fordelaktig. De forliste norske skip er ialtfortid assurert i utlandet, hvorved betydelige assuransebeløp står som motvektler.

I det okkuperte Norge har statsutgiftene helt til nå hatt store underskudd på grunn av de enorme summer som tyskerne har rekvirert.

Anslegsvise er gjeldsløkingen i det okkuperte Norge blitt satt til 4.5 milliarder kroner. Det kommer til å bli et vanskelig etterkrigsproblem å sammensmelte det okkuperte og det fri Norges finanser. -

NYHETENE FRA LONDON TIRSDAG KL. 18.30.

Statsminister Churchill holdt i dag i Underhuset en tale i anledning av tiltredelsen av den nye Lord Mayor i London. Han begynte sin tale med å minne om hva han hadde uttalt ved samme anledning for tre år siden. I november 1940, uttalte statsministeren, da vi sto helt alene mot de tyske bombinger av vårt land hadde jeg anledning til å gjenta overfor de land som var overfalt av Tyskland, det britiske løfte om ikke å oppgi kampen for disse land igjen var befrielse for sine overfallsmenn. Jeg ser i dag ingen grunn til å modifisere dette løfte. - Men ga deretter en oversikt over det siste års krigsresultater. Nesten uavbrutt er våre tropper gått fra seir til seir. Sommeren har de britiske og amerikanske tropper erobret Sicilia, Sardinia, Corsica og 1/3 av Italia. Vi har tatt knokken på ubåtkrigen som en tid så ut til å være den største fare. Vi har tilføyet de tyske byer som er centrum for rustningsindustrien knusende skader og tilføyer dem stadig større slag som i forbindelse med andre tyske tap kan føre til øvstjennende begivenheter i den europeiske kamp. I alle disse kamper, sa Churchill videre, blir sjøs, til lands og i luften, har vi hatt æren av å spille den største rolle. Men jeg er ikke bare stolt over vår store allierte i Øst-Europa, men glad over den russiske hærs storartede og stormende fremskritt fra Volga og over Dnepr, hvorved de har gjenerobret mer enn 2/3 av det område som var besatt av fienden. De har på fri den tyske militærmakt en hårdt støt som meget mulig kan vise seg å være dødelig. Vi og våre allierte har gjort og gjør vårt beste for å bringe strømmen i havn. De britiske-amerikanske bombeangrep mot Tyskland vil nok ha vært den primære årsak til hitlerstyrets fall. Men vi skal ikke glemme at det ikke i hele verden hadde vært mulig å skaffe noen militærorganisasjon som kommer opp mot den røde hær, og at det ikke en gang i løpet av noen år ville vært mulig å danne en slik i noe annet alliert land. - Statsminister Churchill omtaler resultatet av Moskva-konferansen som glimrende og roser de tre lands representanter og utenriksministrene Molotov, Eden og "den gamle Ænn Hull som fløy langt på sterke vinger". Konferansen lovet godt for ordningen etter krigen, for gjenoppbygningen av de tilshendende land etter krigen. - Lenger ute i sin tale kom statsminister Churchill inn på mulighetene for en enarlig fred. - Det er mange, uttalte han, som tror at slutten på krigen er nær. Jeg håper også at det skal vise seg at de har rett. Hver måned fremover nå betyr mere lidelse for de besatte land og økede byrder for gjenoppbygningsarbeidet etter krigen. Jeg for min del, sa han, går ut fra at året 1944 vil være kulminasjonen i den pågående verdenskrig. Året vil bli det hardeste, og vanskeligste for de vestlige allierte land og det kostbarste hva angår menneskeliv. Med mindre et eller annet uventet glødelig som vi ikke har rett til å rogne med skulle inntreffe, vil året 1944 bety sorg for mange engelske og amerikanske hjem. - Utfallet av krigen er visst, men vi har ikke rett til å se bort fra den mulighet at Tyskland ennå kan angripe denne åy på en eller annen måte. Vi må være beredt på å yde store ofre og vise sterk vilje og godt mot. - Ikke bare Tyskland, men også Japan skal tvinges til betingelsesløs overgivelse.

Til slutt kom Churchill inn på arbeidet etter krigen for gjenoppbygning av de tapte verdier, og hva som skulle til for å sikre verden fred og frihet. -

President Roosevelt holdt i ettermiddag en tale i anledning de 44 nasjoners undertegning av en erklæring for opprettelse av en inter-

nasjonalt forbund for gjenoppbygningen etter krigen. Disse 44 nasjoner representerer 89 % av verdens folk som nå gjør felles sak for fred og frihet.

Østfronten. Etter inntagelsen av Kiev fortsetter russene sin fremrykning fra byen nordvestover, vestover og sydover. En stor russisk styrke som rykker nordover, har nådd et punkt 80 km nordvest for byen. Det russiske fremstøt vestover nådde i går Mienkov, og gjør i dag videre fremstøt mot det viktige jernbaneknutepunkt Shtomin. I sydlig retning fra Kiev har russiske tropper rykket 80 km sydover fra byen og er nå en direkte trussel for de tyske styrker i Dnjepribuen. Meldinger fra Moskva i dag sier at russiske jagerfly og russiske geriljastyrker som opererer bak fiendens linjer, vanskeliggjør de tyske troppers flukt vestover i høy grad. - På avsnittet ved Novol har de russiske tropper slått tilbake tyske motangrep og er nå nådd fram til steder som ligger bare 40 km fra den tidligere polske grense og 50 km fra grensen til Lettland. - På Krim har de russiske tropper hatt ny framgang på begge sider av Kertsj-halvøy.

Sydfronten. I Italia har den 8. arme nådd fram til en høyde hvorfra de har fullt overblikk over Sangro-elven. I går gikk de over elven Sinello. Artilleriildene mot de tyske stillinger i Sangro-avsnittet er innledet, men man venter en pause før stormen mot stillingene blir satt i gang. Inne i landet er Torebruno inntatt, som ligger på hovedveien over Appenninene. Vest for Isornia rykker 5. amerikanske arme langsomt fram i vanskelig terrang. Byen tilgjengelig på vei til Rom er inntatt.

Amerikanske flygende festedninger angrep i går kuldeagrarfabrikkene ved Fiat-verkene i Torino. Angrepet må ha kommet overraskende på tyskerne, idet de angripende maskiner ikke ble møtt av jagerfly. I bombefly gikk tept. Angrepet betegnes som meget vellykket, og det er et hårdt slag for den tyske kuldeagrarfabrikasjonen, idet denne fabrikk fremstillet størsteparten av kuldeagrarer for den tyske krigsmaskin etter at den store kuldeagrarfabrik utenfor Paris og den i Schwefelfurt tidligere er blitt ødelagt. - Jernbanerail syd for Grosseto nord for Rom ble også angrepet av allierte bombere. Havnen i Durazzo i Albania ble angrepet og et tysk fly ble skutt ned.

Dagens kommunike fra Jugoslavia melder at de jugoslaviske friskarer har slått tilbake tyske fremstøt i Kroatia, og at de har inntatt en by til i Dalmatia.

Østerrike. Fra Istanbul meldes at det har funnet sted demonstrasjoner mot Hitler flere steder i Østerrike. Men forfret at regjeringen skulle trekke seg tilbake tydelig. Det meldes at de tyske styrker og det stedlige politi har hatt store tap under bekjempelsen av demonstrasjonene. Dagens Nyheters korrespondent i Østerrike skriver om opptøyer i Wien, demonstrasjoner mot Hitler og Tyskland og forteller at det østerriske nasjonalfolk ble holdt på flere bygninger.

Flyangrep. Engelske Mosquitos var over Vest-Tyskland i natt. De måtte ingen motstand fra tyske jager, og ikke ett av dem ble skutt ned. 12 tyske maskiner kom inn over Øst- og sydøst-England i natt. De kastet noen bomber som dog ikke anrettet alvorlig skade. 3 av dem ble skutt ned. I går var britiske og amerikanske bombefly over Nord-Frankrike. - Amerikanske styrker har ødelagt en tysk meteorologisk stasjon på en øy utenfor Grønland. Nå mere enkelt-heter foreligger foreløbig ikke.